

Ar žvalga

Nr. 51

1946. IX. 24

II metai

WALLACE PASALINTAS

Vašingtonas. — Prez. Trumano paprašytas prekybos sekretorius Wallace atsistatydino. Savo laiške Trumanui jis parašė: „My dear Harry, kaip sveikas reikalavai, štai mano atsistatydinimas. Aš ir toliau kovosiu dėl taikos ir tikiuosi, kad toms mano pastangoms pritarsi ir su savo vyriausybės nariais jas paremsi“.

HARRIMANN VIETOJ WALLACE

New Yorkas, IX. 23. Šiandien prez. Trumanas spaudos konferencijoje pareiškė, kad JAV prekybos ministru paskirtas dabartinis JAV ambasadorius D. Britanijoje Evril Harrimann.

E. Harrimann yra vienas iš artimiausių buv. prez. Roosevelto bendradarbių ir laikomas karščiausiu velionies prezidento politikos šalininku. Jis drauge su Rooseveltu dalyvavo visose trijų didžiųjų konferencijose karo metu. Prieš jį paskiriant ambasadoriumi Londone, jis buvo ambasadoriumi Maskvoj.

HARRIMANNO PAREIŠKIMAS

Londonas, IX. 23. JAV ambasadorius Londone E. Harrimannas šiandien, ryšį su jo paskyrimu JAV prekyb. ministru, priėmė spaudos atstovus, kuriems padarė pareiškimą.

Aš visiškai sutinku su Trumano ir Byrnes vedama politika, kuri siekia pasaulyje taikos. Europos ir Azijos tautos laukia mūsų pagalbos ir moralinio mūsų vadovavimo, baigė Harrimann.

WALLACE NETURI TEISĖS KALBĖTI

New Yorkas, IX. 23. JAV demokratų partijos pirmininkas šiandien pareiškė spaudos atstovams, kad ši partija, kuriai priklauso Wallace, jam uždraudė ateity kalbėti per kongreso rinkimų kampaniją šios partijos vardu. Už kalbas, kaip sakoma toliau pareiškime, partija nesiims jokios atsakomybės ir jos galės būti laikomos asmeniniu Wallace nuomonės pareiškimu.

Vašingtonas. — Prez. Trumanas spaudos konferencijoje, pranešdamas apie Wallace pašalinimą, pareiškė:

— Užsienių politika yra svarbiausia JAV problema. Amerikos publika gali laisvai reikšti tuo klausimu savo nuomonę, kokia ji bebūtų, bet neleistina, kad vyriausybės nariai viešai skelbtų pažiūras, kurios nesiderina su vyriausybės nustatyta linija.

Kai žurnalistai, tatau išgirdę, iš nustebimo net švilptelėjo ir dairėsi vienas į kitą, netikėdami savo ausimis, prezidentas ne karto nešypstelėjo, nervingai ištempta veido išraiška kalbėjo toliau:

— Tarp Wallace ir kitų vyriausybės narių dėl užsienių politikos iškilo esminių nesutarimų, kurie gali pakenkti JAV santykiams su kitomis valstybėmis. JAV užsienių politika lieka ta pati, kaip iki šiol: niekas joje nesikeičia. Ją nustato kongresas, prezidentas ir valstybės sekretorius.

MASKVOS MANEVRAS

New Yorkas, IX. 24. Praėjusią naktį įvykusiame Saug. Tarybos posėdyje, kuriam pirmininkavo Gromyko, buvo iškeltas to paties Gromyko siūlymas apsvarstyti svetimų kariuomenių buvimą ne buv. prieš valstybėse ir jų skaičių.

Savo kalboje, kurioje Gromyko reikalavo šį klausimą įnešti į S. Tar. darbų tvarką, kaltino D. Britaniją už laikymą savo kariuomenės Graikijoje ir Persijoje, o JAV — už karo pajėgų laikymą Kinijoje tvirtindamas, kad tos kariuomenės graso pasaulio taikai.

D. Britanijos atst. paklausė Gromyko, kokį turi tikslą SS-SR iškeldama tą klausimą.

Gromyko atsakė, kad SSSR tikslas pasaulio taikos išlaikymas.

Cadogan į tai atsakė, kad tatau yra politinis Sovietų S-gos manevras, kurį pasaulis reikiamai supras. SS-SR tuo klausimu gali kreiptis tiesioginiai į D. Britaniją ir JAV, kaip numato Charta, tačiau iki šiolei ji nesikreipė.

Prieš to klausimo įnešimą į S. Tar. darbų tvarką pasisakė visos valstybės, išskiriant Lenkiją ir SSSR. Jei pastatys balsavimui, kuris, manoma, įvyks šiandieniniame po-

seidyje, pasisakys prieš 6 valst., klausimas nebus įtrauktas į S. Tar. darbų tvarką.

TASS DEMENTUOJA

Moskva, IX. 23. Kai kuriuose kiniečių nacionalistų laikraščiuose paskutiniu metu laiku pasirodė žinių, pagal kurias sovietų kariniai organai Portarturo uoste apginklavo kelis ar keliolika įvairių karo laivų ir juos perleido kiniečių komunistams.

TASS yra įgaliotas pranešti, kad tos žinios yra pramanytos ir jos yra tęsinys tos tendencijos akcijos prieš Sovietų S-gą.

STALINO PASVEIKINIMAS

New Yorkas, IX. 23. Dabar JAV vykstančiam slavų kongresui Stalinas atsiuntė pasveikinimą, kuriame sako, kad dabar visas pasaulis siekia išnaikinti paskutinius fašizmo diegus ir sukurti pastovią pasaulio taiką.

NUERNBERGO BYLOS SPRENDIMAS ATIDĖTAS

Londonas, IX. 23. Kaip yra žinoma, Nuernbergo bylos sprendimas turėjo būti paskelbtas šiandien. Tačiau teismo pirmininkas pranešė, kad jis bus paskelbtas tik tai šio mėn. 30 d.

SUSIRENKA 4 DID. MINISTRAI

Paryžius, IX. 24. Šiandien Paryžiuje susirenka 4 didž. valst. užs. reik. ministrai, kurie apsvarstys tas kliūtis, kurios trukdo Taikos Konf. darbus ir mėgins jas pašalinti. Per posėdį bus svarstomas ir Triesto klausimas, kuris, kaip korespondentai tvirtina, yra pagrindinis visų konferencijos darbų ir visų nesutarimų tarp Rytų ir Vakarų mazgas.

Trečiadienį min. Bevinas išvyksta į Londoną dalyvauti Palestinos konferencijoje.

KĄ SVARSTYS 4 DIDIEJI

Londonas, IX. 23. Times koresp. iš Paryžiaus praneša, kad be Triesto klausimo, 4 didž. valst. užs. reik. ministrai svarstys klausimą kada ir kur turės būti pradėtos derybos dėl taikos sutarties su Vokietija.

GEN. McNARNEY SKATINA REPATRIJUOTI

Frankfurtas, IX. 24. Associated Press žiniomis, gen. McNarney kreipėsi į JAV srities iškeldintuosius, skatindamas juos grįžti į tėvynes, nežiūrint ten esamų sąlygų. Amerikiečių ginkluotų jėgų viršininkas kreipė dėmesį į 400.000 DP, išskiriant žydus, nes pastarieji pagal galimybę bus apgyvendinti Palestinoje. Gen. McNarney tvirtina, kad JAV tuo atveju imtųsi visų priemonių „paskatinti ir palengvinti“ iškeldintųjų repatriaciją, nes tai esąs „geriausias sprendimas tiems, kuriuos liečia. Emigracija į IAV ir kitus kraštus sutinka vis didesnių sunkumų.“

UN ūkio ir socialinėje komisijoje Ukrainos atstovas siūlo iškeldintųjų vaikus grąžinti į jų tėvų kilimo kraštus, nes ten jiems mesą jokio pavojaus. Amerikiečių atstovas į tai atkerta: „Tie kraštai per daug nukentėję, kad į juos būtų galima grąžinti iškeldintųjų vaikus.“

SOVIETAI KALTI DĖL ESAMOS SUIRUTĖS

Vašingtonas, IX. 23. AFL (American Federation of Labour) metinį kongresą atidarydamas tos milžiniškos darbininkų organizacijos pirmininkas William Green pareiškė: „Sovietai ir jų pajungti komunistai yra atsakingi už šiandienykštę netvarką, siaurčiančią pasaulyje.“ Jis reikalavo, kad sovietai liautųsi varė JAV nedraugingą propagandą daugelyje kraštų.

Prieš kongresą jis pareiškė spaudai, jog AFL nieko bendra neturi su komunistais ir paneigė, kad organizacijoje vyraują komunistinis elementas.

Londonas. Laikotarpiui nuo rugsėjo 15 d. iki spalio 15 d. įvažiavimo į Palestiną kvota, kaip ir ankstesniais mėnesiais, patvirtinta ta pati: 1.500 žydų ir 200 arabų.

MŪŠIAI BAIGTI, BET PAVOJUS TEBEGRASO

W. CHURCHILLIS SIŪLO SUDARYTI EUROPOS JUNGTTINIŲ -TAUTŲ ORGANIZACIJĄ

Buv. britų min. pirm. W. Churchillis, kurį laiką atostogavęs Šveicarijoje, Zueriche pasakė kalbą, sukėlusią nemažą susidomėjimą.

„Europos kilnų žemynas pergyvena didžiausią tragediją, — pasakė Churchillis. — Tame žemyne vyrauja krikščioniškoji moralė. Iš ten kilę esminės tikybos ir filosofijos sistemos, senovinis ir dabartinis mokslas. Dabar, po karo, tarp nugalėtojų kyla nuomonių skirtumas, o nugalėtieji slėgiami neivilties. Jei užjūris nebūtų supratęs, kad sugriautai ir pavergtai Europai reikia ištiesti ranką, būtų atėjus su-temų laikotarpis.“

„Kur išeitis?“ — klausia Churchillis.

„Mes turime suburti Europos tautas, sudaryti Europos Jungtinių tautų organizaciją. Tautų Sąjunga suiro ne todėl, kad būtų buvę blogi jos prada-ai, bet todėl, kad tautos jų nesilaikė, o vyriausybės nedrįso žvelgti į gyvenimišką tikrovę ir tinkamai veikti, kol dar laiko turėta. Tai nereiškia, kad europinė organizacija turi prieštarauti pasaulinei UN. Manau, kad tų dviejų organizacijų sintezė, jas suorganizavus tautiniais pagrindais, sudarytų jų tvirtybę. Vakarietiškų jėgų susitelkimas būtų naturalus. Mes britai turime savo Common Wealth of Nations.“

Toliau Churchillis nurodo: „Atominė bomba, kaip žinoma, vienos rankos ir gali būti panaudota teisingam reikalui ir laisvei ginti. Galimas dalykas, kad po kelerių metų ši naikinimo pabaisa bus taip paplitusi, jog kelios tautos, ją naudodamos, ne vien sugriautai, ką mes vadiname civilizacija, bet gali net žemės rutulį sunaikinti.“

„Aš noriu jus įspėti, jog mes neturime daug laiko, nes dabar gyvename tik pertraukos metą. Mūsų laikas baigti, bet pavojus nėra dingęs. Jei norime sukurti Jungtinę Europą, nesvarbu kaip būtų ji vadinama, tat tenka tai tuojau atlikti.“

Europos sujungimą aptardamas siūlo: „Aš turiu padaryti mostą, kuris ištiesų jus nuste-bins: sudaryti Prancūziją — Vokietijos santarvę, nes tik šiuo būdu Prancūzija vėl galės vadovauti Europos moraliniam ir kultūriniam barui.“

Vokietijoje jis siūlo baigti baudos darbą ir sudaryti jungtinę valstybę. Kaip gi toji valstybė paskubomis gali būti atstatyta, jei joje dabar vyrauja nacistinis gaivalas, kuris dar turėtų vesti kovą su demokratijos atstovais? Ar su aštriomis žaizdomis Prancūzija tuojau gali dėtis lygiais partneriais su vokiečiais, jei dar vakar nukirto galvą Piere-Lavalui ir pasmerkė gen. Petain už vakarykštį bendra-

vimą su jais? Kas garantuos Jungtinę Europą, jei pagrindinės galybės ją atidavė geležinei užtvartai? Toki klausimai kyla po W. Churchillio pas-kutinės kalbos, nes nepadarius pasaulyje esminio pertvarkymo, ji gali būti tik gero noro išraiška ar balsu, šaukiančiu tyruose.

W. CHURCHILLIO KALBOS ATGARSIAI

Prancūzų spauda laikosi labai nuosaikiai ir Churchillio kalbos visai nekomentuoja.

„The Times“ nurodo, kad W. Churchillis yra patyręs ir visų gerbiamas, bet taipgi vy-ras, kuris dabar nenėša atsakomybės už savo šalies vedamą politiką. Tie, kurie kraš-tui vadovauja, negalės juo pasekti. Bevinas nurodė, kad Europos Sąjunga bus įgyven-dinta, bet dabar dar reikia palaukti ir pirmiausia išspręsti politinius klausimus.

„News Chronicle“ pabrėžia, kad kalbėtojo siūlymas sujau-dino daugelį prancūzų, bet tuo tarpu tai neįgyvendinama.

Kai kurie politiniai sluoksniai i tą siūlymą žiūri kaip į būdą pašalinti sovietų įtaką Vokie-tijoje.

„Daily Telegraph“ skaito, kad senas antagonizmas tarp vokiečių ir prancūzų gali iš-nykti. Šveicarijoje prancūzai ir vokiečiai sutaria.

„New York Herald“ dėsto, jog kalbėtojas noris normalią eigą palausti. Kalboje nuro-domas sovietinis antpuolis, bet ir tuo atveju Vokietiją pasta-tyti ant kojų bus sunku, nes Europoje sunkumai, vietoj mažėję, didėja.

„Gazette de Lausanne“: „Prancūzija vokiečius laiko priešų Nr. 1. Vokiečių pada-ryti nusikaltimai Prancūzijoje negali būti taip greit išdildyti. Todėl W. Churchillio sva-jonės negali būti įgyvendin-tos. Reikia, kad laikas žai-das išgydytų.“

Maskvos radijas aštriai puo-la Churchillio projektą, nes jį skaito nukreipta prieš so-vietus.

PRANCŪZIJA KRYŽKELĖJE

Netikrumo metas. Demo-kratijos kelią pasirinkusi Prancūzija varžosi dėl Romos imperijos palikimo su Italija ir Vokietija, linkstančiomis į totališkąją santvarką. Pran-cūzija netikrumu gyvena jau antri metai. Ji atstovauja pui-rusios, padalintos Europos nuotaukoms, nes pokarinės suirutės naujoji tikrovė nelei-dō sukurti IV respublikos pa-stovių pagrindų.

Visą žiemą užtrukęs ginčas dėl naujos konstitucijos tau-tos palaikomas žodeliu: ne. Trys partijos — komunistai, socialistai ir respublikoniška-sis sąjūdis MRP — rungtyniauja. Komunistų partijai nusižiūrėjus į Maskvą, MRP vairuoja dešinę. Pirmoji pa-sirenka partijos diktatūrą. MRP tuo tarpu užsimoja gin-ti tautos socialinius, dorovin-čius reikalus, nori suderinti žmogaus teises su krikščio-niškąja mintimi. Socialistai pergyvena krizę. Proletariata imasi atstovauti komunistai, o buržuazija, be MRP, dar radi-kalsocialistai, prancūzų libe-ralai.

Sios pagrindinės partijos tu-ri palydą mažesnių partijų, kurios taikliai naudoja įvai-rias parlamentines progas. O jų ypač apstu, kai partijos, pasitelkusios specialistus, nar-plioja konstitucines proble-mas. Iki šio meto tų proble-mų sprendimas nejudė iš vie-tos. Svarstomos konstitucijos pirmu skaitymu priimtas pro-jektas menkai kuo skiriasi nuo pavasario atmetosios. Par-tijų daromomis nuolaidomis kurtas tvarinys be gyvy-

bės ženklo. Prancūzijoje stai-ga išskyla cezariizmas. Gen. de Gaulle, kuris kai kieno lygi-namas su Karoliu I (kai kas jam primeta ir Hitlerio šešė-lį), taria griežtą žodį dėl kon-stitucinio žaismo. Vakar jis buvęs šalia ir virš partijų, šiandien laimina gaulistų są-jungą, kovojančią už naująją Prancūzijos respubliką.

Istorijos sukuryje. Pirmas respublikos dekretas tautos buvo sutiktas be entuziazmo, pritarimo ir net be didelio su-sidomėjimo. Revoliucijos isto-riko A. Antard žodžiais: „1792 m. rugsėjo 21 d. konstitucija buvo įkvėpta, nes nešė laisvę.“ Dabar daug kalbama apie de-mokratiją. Tai rodo, kad de-mokratiškoji dvasia pradeda stingti. Kieno tai jaučiama, kad IV respublikoje norima pastovios tvarkos, prisiderini-mo ūkiškoms ir socialinėms sąlygoms. Kai kas kovoja už tvirtą valdžią, dviejų rūmų sistema, prancūzišką imperi-ją kurią grauna vidinis pai-rimas, partijų žaismas ir išo-rinės kenksmingos įtakos. Gui-zot žodžiais, rašyti 1850 m., dviems metams praslinkus po II respublikos paskelbimo, tinka ir dabarčiai: „Keisteny-bės dedasi Prancūzijoje. Ji nenori kelti revoliucijos, nes reikalauja pastovumo. Klau-simai, anksčiau sukūrę revo-luciją, dabar yra visu lūpo-se. Ar galima respubliką at-kurti? Ar reikia monarchiją atstatyti? Kokią monarchiją?“

Panašūs klausimai kartoja-mi dabar, veik šimtmečiui praslinkus, ir klausama kas toji IV respublika, kuriuo bū-

du išspręstini šiandienykščiai klausimai, slėgiantieji prancū-zų tautą, kokia demokratinė santvarka sukurta, kam pa-vestina valdžia.

Bonapartizmas. Napoleonas I, dar būdamas pirmuoju kon-sulu, išpėjo valstybės tarybą: „Aš valdau ne kaip generolas, bet kaip civilis, kuriam tauta pritaria, nes kitaip negalėčiau valdžioje likti. Tik tas gene-rolas gali atlikti didelių dar-bus, kuris turi gerų pilietinių savybių.“ Šitie žodžiai dera atsiminti prancūzų tautai, kad nebūtų pakartotas Napoleono I laikotarpio neigiamas pali-kimas.

Gen. de Gaulle nepritaria pirmu skaitymu priimtam konstitucijos projektui ir ne-rekomenduoja tautai už jį balsuoti. Dabartinės konsti-tucijos projektas noris tęsti provizoriumą, kuris negali būti pastovia santvarka.

Rene Capitant įkuria de Gaulle šalininkų sąjungą, ku-rios tikslas įgyvendinti gene-rolo išdėstytus konstitucijos pradus. O jis reikalauja tin-kamai suorganizuoti ne vien metropolijos, bet ir kolonijų politinį gyvenimą. Prancūzija, jo nuomone, turi sukurti im-periją, kurios santvarka pri-mintų britų Commonwealthą. Gaulistų sąjūdis pasisako prieš šią konstituciją. Tas są-jūdis siekia apimti visą eilę vidurio partijų, imtinai socia-listus ir MRP.

Socialistai linksta palaikyti de Gaulle, bet bijo jo dikta-tūros. MRP sakosi vedanti seną politiką, bet veikliai de-rasi su nauju sąjūdžiu. PRL remia generolą, siekiantį at-sidurti politikos centre, o ko-munistai ir toliau nusistatę eiti senu keliu, t.y. su Mas-kva, bet prieš de Gaulle. De-šinėsis bonapartinis veiksnys, kurio užnugary dalis kariuo-menės, vidurinis sluoksnis ir katalikų bažnyčia, gali susi-durti su komunistais. Tas ga-li priminti aršias nacių kovas su vokiškaisiais komunistais. Makiavelio sėtas grūdas išau-go į didelį medį, gaubiantį kairę ir dešinę. Abi pusės siekia skirtingų tikslų, bet ga-li pasinaudoti tais pačiais me-todais. Ne veltui „Une se-maine dans le monde“ savai-traštis š.m. rugsėjo 7 d. nuo-gastauja: „Mūsų valstybę ga-li ištikti aštriausia revoliuci-ja, o kaikuriuose departa-mentuose išsivyrati vienos partijos tirionija, jei savo me-tu nekreipsime dėmesio.“ O tas nelemtas žaismas ypač ga-limas, kai atskiros galybės varžosi dėl įtakos Prancūzi-joje.

Vatikanas. Per Vatikano ra-diją paskelbtas Jugoslavijos vyskupų laiškas, kuriame sa-koma, kad daugelyje to kraš-to sričių neįmanomas religi-nis mokymas. Kliudomą vai-kus mokyti religijos ir nelei-džiama laikraščių, kuriuos žmonės be sąžinės priekaišta-vimo galėtų skaityti.

REVOLIUCIJA PERSIJOJE?

Londonas, IX. 24. Pietinė Persijoje prasidėjo plataus masto sukilimas. Sukilėliai apgulė kelis miestus ir vyksta aršios kovos tarp Teherano kariuomenės ir sukilėlių. Pasakutiniai pranešimai iš Teherano tvirtina, kad vyriausybė pasiuntė karo lėktuvus kovai su sukilėliais.

Sukilėliai reikalauja, kad atsisistatytų visa Teherano vyriausybė, išskiriant min. pirm. ir kad Pietų Persijai būtų suteikta tokia pat autonominija, kokia yra suteikta Azerbeidžanui.

Iš Teherano pranešama, kad taip pat šiauriniame Azerbeidžane prasidėjo karinis sukilimas.

ITALAI NORI SAVO KOLONIJŲ

Paryžius, IX. 23. Taikos Konf. italų ekonom. teritorinė komisijoj italijos atst. Bonomi prašė pavesti italams jų kolonijas, kurios Italijai priklausė prieš fašizmą, kaip patikėtiniui. Italai padėsią jų gyventojams sukurti nepriklausomas valstybes.

4 didž. užs. reik. min. šlandien paskelbė komunikatą italų kolonijų klausimu, kuriame sakoma, kad šis klausimas bus svarstomas po metų. Jei 4 did. negalėtų tuo klausimu susitarti, tai bus priimta dėmesin JTO rekomendacija.

GINČAI DĖL TRIESTO

Paryžius, IX. 23. Taikos Konf. italų teritor. komisija svarstė Triesto statuto klausimą. Jau keliuose paskutiniuose posėdžiuose eina debatai dėl Triesto gubernatoriaus teisių. Jugoslavai gubernatoriaus teises nori visai susiaurinti, kai tuo tarpu anglai, amerikiečiai ir iš dalies sovietai reikalauja gubernatoriui veto teisės. Taip pat jugoslavų pasiūlymas italų fašistams atimti pilietybės teises buvo atmetas. Prieš tą pasiūlymą balsavo ir SSSR atstovas.

GEN. EISENHOWERIS APIE KARĄ

New Yorkas, IX. 23. Gen. Eisenhoweris, prieš išvykdamas inspekcinei kelionei į Europą pareiškė: Pasaulis neišlaikys trečiojo pasaulio oro karo. Toliau jis kalbėjo: slaubas ima pagalvojus kiek kaštuoja vien tik mintis apie karą. Pasaulis žūt būti turi ieškoti būdų susitarti ir sukurti pastovią taiką.

SUIMTAS REUTERIO KORESPONDENTAS

Londonas, IX. 23. Vakar Belgrade buvo suimtas Reuterio korespondentas Nomowich. Reuterio direktorius Londone pareiškė, kad šis suėmimas yra tęsinys Belgrado įstaigų akcijos, nukreiptos prieš nešališkų žinių tiekimą iš Jugoslavijos. Ryšy su tuo areštu Belgrado vyriausybei yra išteiktas protestas.

LIETUVIAI SVETUR

BIMBININKAI GRĄSINO DR. P. GRIGAIČIUI

„Naujienų“ redaktorius ir žymusis JAV lietuvių socialistų veikėjas, Amerikos Lietuvių Tarybos sekretorius Dr. P. Grigaitis šią vasarą buvo gavęs iš anoniminio asmens grąsinimo pobūdžio laišką, kuriame Dr. P. Grigaičiui buvo leidžiama pasirinkti arba pasitraukimą iš visuomeninio tautinio darbo, arba mirtį. Laiške apsisprendimo data buvo nurodyta birželio vidury. Dr. P. Grigaitis šį laišką sekančią dieną paskelbė laikraštyje. Liepos pradžioje „Naujienose“ tilpo antra kukli žinutė, kurioje „Naujienų“ bendradarbiai giriasi antrąjį Dr. P. Grigaičio gimimą, kadangi grąsinimas nebuvo įvykdytas. Sekant amerikiečių lietuvių patriotų ir komunistų spaudą, susidaro įspūdis, jog juo toliau, juo labiau komunistinė spauda trūksta įtikinančios propagandinės medžiagos, dėl ko, suprantama, kartais pasikarsčiuojama prie šitokių komunistams būdingų metodų panaudojimo.

AR ĮMANOMA ARGENTINOJE ĮSIKURTI?

„Draugas“, plačiau rašydamas apie Argentinos lietuvių, šia proga užsimena ir apie gyvenimo bei įsikūrimo Argentinoje sąlygas ateiviams iš Europos. Laikraštis sako, kad aukštąjį mokslą baigusieji lietuviams darba gauti savo specialybėje neįmanoma. Pa-

lankesnės sąlygos yra medicams, agronomams ir inžinieriams. Argentinoje pirmoje vietoje vertinami žemės ūkio darbininkai, lengviau gauti darbo amatininkams, technikos, šoferiams. Jei kas turėtų kapitalo pramonės įmonėlei pradėti, ūkiui nusipirkti ar prekybai įsteigti, galėtų atsistoti ant tvirtesnių kojų. Kam pavyks atvažiuoti į Argentiną kukliai pradėjus nuo bet kurio darbo, nebiant vargo ir turint iniciatyvos gali būti praskintas kelias į visai žmonišką būklę. Duonos ir laisvės Argentinoje, sako laikraštis, yra daugiau, negu kartais iš tolo įsivaizduojama.

LA GUARDIA APIE PABALTIEČIUS

„DP i DZ“, rašydamas apie naują DP lenkų būklę UNRRA stovyklose, įspėja, kad dabar negrįžtantiems lenkams bus smogiama pats sunkusis smūgis. Repatriacijai suaktyvinti bus panaudotos visos priemonės, be to, stovykloms vadovaus iš Varšuvos prisijusti asmenys. Laikraštis šitaip pabaigoje rašo: „Visais šiais kilmiais patobulinimais nepasinaudos baltai, ir La Guardia nesikreips į SSSR su prašymu suorganizuoti jiems informacinius repatriacijai suaktyvinti biurus, nes — kaip jis pats su gallesčiu pareiškė — „nėra priemonių šitiems baltams įtikinti, kad jie grįžtų namo.“

Antanas Skėma

SUKNIA

IV.

Lygiai prieš metus moteris dažytais plaukais į savo kambarį įlėkė lyg šešiametė. Ji išoko į fotelį ir pamiršo įjungti šviesą. Ji apkabino neramomis rankomis apvalius kelius, o šviesios garbanos ieškančiomis bangomis uždengė džiaugsmu švytinčią veidą. Šiandieniai laikraščiai dar riebiau klykė:

— Mes nugalim! Karas baigiasi! Mes nugalim! —

Ji neilgai iškentėjo fotelį. Per kelias sekundes įvykdė keletą veiksmų. Ižiebė šviesą, pribėgo prie drabužių spintos ir susiėškojo Džeko dovanotą suknią. Tokios mielos ir artimos pynės melsvame fone bronzinės plačialapės gėlės. Moteris žaibiškai išniro iš darbinės sukniš ir užsivilkė sužadėtuvinę. Puolė prie veidrodžio, pasimaivė lyg šokėja, atsidadė prie lango ir suriko žvaigždėtam kramtomos gumos pavadinimui:

„Čia reikia parašyti... Pavasaris ir Džekas grįžta!“

Kaip gyvačiukė vėl išrangė prieš veidrodį madną swingą, kol... ją sustabdė skambutis. Ji ne iš karto išgirdo. Buvo pašėlusiai linksma, miestas

triukšmavo šokamo swingo melodija, ir jai trupelį norėjosi verkti. Vis dėlto skambutis buvo spaudžiamas įkyriai. Moteris nusišypsojo veidrodžiui ir nučiuožė prie durų. Už durų stovėjo žmogus su baltu voku rankoje. Jis be žodžių įbruko įai voka ir be žodžių dingo lifte. Moteris uždarė duris labai tyliai ir labai tyliai grįžo į kambarį. Ji atsargiai pirštu atklajavo voka ir perskaitė mašinėlė spausdintus bejausmius žodžius. Tada nusitvėrė abiem rankom suknią, čia, prie kaklo ir patraukė kraštus į šalis. Suknia plyšo, kadangi rašte buvo parašyta, kad bombarduodamas prieš miestą žuvo Džekas. Plačių pečių, garantuotai besišypsas beisbolo virtuožas.

V.

Plentas, apsodintas vaismedžiais šaute šovė melsvų kalvų linkui. Kalvų viršūnėse snūduriavo tvarkingos pilių liekanos, viršų svaidsė pavasariniais spinduliais vidudienio saulė. Tamsiaplaukė moteris tempė rankinį vežimėlį. Vežimėlyje purtėsi apipešiotas lagaminas ir pavargęs berniukas. Plentu ten ir atgal

zujo autovežimiai ir todėl moters kasas kelio dulkės nudažė pelenų spalva. Tuo pat metu, kai moteris slinko vienodais žingsniais, ji čiušpė viršutinę lūpą. Šią nuolatinę apatinės veido dalies grimasą įjungė mirtis viešbutėlio rūsy. Verkti moteris nenorėjo. Akys buvo sausos iki skausmo. Jų nepajėgė suerzinti net sunkvežimių padangų įpūstos žvyro kruopelytės. Berniukas, drebinamas vežimėly, bijojo keisto motinos veido.

— Ką tu čiušpi?

paklausė jis, kai juodu paliko subyrėjusį namą, tėvo kapines.

— Ką?! —

siriko motina, ir berniukas nepakartojė klausimo. Juodu tylėdami žingsniavo greta ir jis stengėsi žiūrėti tik į priekį. Šitos nuolatos judančios lūpos gimdė smalsumą ir nerimą.

— „Kodėl ji taip daro“ ir kodėl tėvas...“

Po dviejų kelionės valandų jis pavargo, gavo per nugarą ir buvo įmestas į vežimėlį. Dabar jis snūduriavo kaip ir kiekvienas blogai maitinamas vaikas. Tamsiaplaukė moteris tempė vežimėlį vaismedžiais apsodintu plentu, o tvarkingos pilių liekanos kalvų viršūnėse artėjo iš lėto. Kada pavasarinė saulė nu-

plaukė gerokai aukšty, juodu privažiavo tiltą per didelę upę. Čia, prie masyvių akmeninių turėklų, moteris sustojo. Čia juodu sukrito ant šviesiai žalios žolės, kvepiančios jaunyste, ir suvalgė skurdžias duonos riekiutes. Pro šalį švilpė autovežimiai, apačioje slinko plieninis vanduo. Moteris vis dar tebekrutino lūpas. Ji panorė truputėlį nusiraminti, priekando skaudžiai dantimis neklaužadas ir įsistebėjo į pasaulį. Ji aiškiai pamatė saulę, autovežimus, melsvas kalvas, pilių liekanas, masyvių akmeninį tiltą. Ant tilto suposi sunaikintas plinkantis pakaušis. Sutriuškinta galva artėjo, ji užstojo pasaulį. Melsvos kalvos, pilys, autovežimiai ir saulė dingo. Ši galva buvo milžiniška, o šalia jos plevėsavo „Pasaulinės istorijos“ puslapiai. Puslapiai sukosi artėjančiais ratais, ir tamsiaplaukė moteris pakilo ir pradėjo bėgti tiltu. Ji bėgo greitai, taip greitai, kad berniukas, rėkiantis „mama“, negalėjo jos pavyti. Moteris ir vaikas bėgo tiltu, o pro šalį švilpė sunkvežimiai, o aukštai džiaugsmingai švietė saulė, o tolumoje svajingai murksojo tvarkingos pilių liekanos. „Mama“ aidėjo laukuose. „Mama, palauk!“, Vaidyščio kojytės mirgėjo greitai, greitai... (B.d.)

KRONIKA

VERTINGAS KONCERTAS

Nuertingenas. Rugsėjo 20 d. Kauno operos solistė Antanina Dambrauskaitė koncertavo Nuertingeno lietuviams, kuriems tai buvo retai pasitaikanti meno šventė. Viena pajėgiausių lietuviškosios operos atstovių čia pasirodė visoje savo stiprybėje, be ypatingų sunkumų ir su dideliu išjautimu bei meistrišku išpildymu duodama pati viena išties aukštos meninės vertės koncertą. Pirmoji koncerto dalis buvo skirta grynai lietuviškiems kūriniais. Reikėjo stebėtis su kokių meistriškumu buvo išpildyta A. Kačanausko „Našlaitė“, K. V. Banaičio „Rods parpulsu“, J. Tallat-Kelpšos, A. Račiūno ir kt. kūriniai. Antrąją koncerto dalį sudarė svetimieji autoriai — arijos iš žinomųjų operų. Čia reikėjo pirmenybę atiduoti G. Puccini „Butterfly“ (iš op. „Madame Butterfly“) ir Undinės (iš A. Dvořako op. „Undinė“) arijoms; nemažesnį pasisekimą turėjo arijos iš W. A. Mozarto „Figaro vedybos“, P. Čaikovskio „Pikų damos“, J. Massenet „Manon Lescaut“ ir G. Puccini „Bohemos“ operų. Nesiliaujant aplovismentams, solistė pabaigai padainavo dar pora dainų. Koncerto klausėsi ir amerikiečių kariuomenės atstovai bei vokiečių visuomenė.

GINNAZIJOMS IR PROGIMNAZIJOMS

S. m. rugsėjo mėn. 29 ir 30 d. 14 val. Augsburgėje (Haunstetten stovyklos salėje) L.T.B. Švietimo Valdyba kviečia Amerikiečių zonos Lietuvių gimnazijų ir progimnazijų direktorių bei mokytojų atstovų konferenciją. Kiekvieną mokyklą atstovauja direktorius ir vienas rinktas mokytojų atstovas. Konferencijai numatyta tokia darbų tvarka: 1. Konferencijos atidarymas. 2. Prezidiumo ir rezoliucijų komisijos rinkimas. 3. Švietimo Valdybos pranešimas. 4. Pamokų lentelės klausimas — ref. Dir. dr. A. Vasiliasukas. 5. Programų klausimas — ref. Dir. P. Maldeikis. 6. Mokomojo personalo skyrimo ir atleidimo klausimas — ref. Dir. R. Zalubas. 7. Mokinių organizacijų klausimas — ref. Dir. P. Balčiūnas. 8. Vadovėlių klausimas — ref. Dir. L. Tomas. 9. Mokinių priiminėjimo į mokyklas klausimas — ref. Dir. J. Kraliauskas. 10. Mokyklų santykiai su Apyl. Komitetais — ref. Dir. Vėlyvis. 11. Pedagoginės spaudos klausimas — ref. Dir. P. Dambrauskas. 12. Mokytojų profesinio organizavimosi klausimas. 13. Einamieji reikalai.

Iš Augsburgės gelež. stoties atvažiuosieji vyks į Haunstetten šitokiu būdu: 1. Nuo stoties iki Koenigsplatz važiuoja tramvajumi Nr. 1; 2. Nuo Koenigsplatz iki Haunstetten (Protestantische Kir-

che) — tramvajumi Nr. 4; prie tramvajaus sustojimo vietos (Protestantische Kirche) dežuruoja mokiniai (su tautiniais kaspinėliais). Platesnė informacija teikiama konfer. salėje.

KOKIOS SIUNTOS GAUTOS IŠ JAV LIETUVIŲ

Tuebingenas. Iki šiol gautos iš BALFo drabužių ir avalynės siuntos jau beveik visos išskirstytos tremtiniais. Liet. Raud. Kryžius, per kurį šios siuntos buvo gautos ir pasiskirstytos skyriams, konstatavo, kad tose siuntose buvo daug trūkumų, būtent:

1. Siuntose dominavo moteriški ir vaikų daiktai. Vyriškų rūbų buvo apie 25 %, o batų dar mažiau.
2. Vyriški rūbai buvo labai mažų išmielių. Todėl mūsų stambesnio ūgio tremtiniai beveik nieko tinkamo negavo.
3. Labai trūko vyriškos ir vaikams avalynės.
4. Beveik nebuvo lovos baldinių, apatinių baldinių bei nosinių.
5. Beveik nebuvo skrybėlių ir kepurėlių.
6. Nepakankamai buvo kojinių (vyrams ir moterims). Tai konstatuojant tačiau nedaroma jokių priekaištų BALFui, nes visiems suprantamos sąlygos, kuriose tenka dirbti jo vadovybei ir nariams, taip pat suprantami ir geri mūsų tautiečių JAV norai mums padėti sunkioje valandoje. Šia prasme ir visi tremtiniai turėtų vertinti gautas Amerikos lietuvių dovanas.

„LIETUVIŠKOS VESTUVĖS“

Flensburgas. Tautos šventės-rugsėjo 8 d. proga Flensburgą lietuviai turėjo maloniai staigmena. „Ostarbeiterlager“ stovyklos scenos mėgėjai lietuvių salėje Muetzelburge surengė Myk. Venclausko 4 veiksmų vaidinimą „Lietuviškos vestuvės“ spektaklį. „Lietuviškos vestuvės“ — tartum operetė. Čia per visus 4 veiksmus tęsiasi lietuvių liaudies dainos, atliekamos choro, solo bei grupinių dainavimu, tautiniai šokiai ir žaidimai. Veikalą režisavo pats autorius, chorą vedė J. Sūnius, šokius paruošė J. Sadauskas, drabužius scenai — L. Rikevičienė, dekoracijas — M. Venclauskas, kuriam talkininkavo J. Sadauskas ir V. Juras, akomponavo Z. Taršūnienė.

Spektaklyje dalyvavo šie scenos mėgėjai vaidintojai: Br. Paškauskas, G. Kaminskaitė, El. Hermanaitė, A. Rikevičius, M. Venclauskas, D. Fosbeinatė, E. Žemaitienė, J. Juškys, L. Rikevičienė, P. Platakis, M. Vaitkienė, A. Bukaveckaitė, G. Paškauskaitė, M. Zieniūtė, Br. Paškauskaitė, M. Kelerytė, P. Bertys, J. Sadauskas, V. Juras, A. Padvoiskis, Ig. Juzukonis, J. Draugelis.

Veikalas suvaidintas su dideliu pasisekimu Stovyklos salė buvo pilnutėlė žiūrovų, kurių

PREKYBOS MOKYKLOS METINĖS

Grevenas. „Žibinto“ aukštesnioji prekybos mokykla rugsėjo 20 d. minėjo metinę sukaktį. Mokykla įsisteigė Cėlės (Hannover) lietuvių stovykloje, daugiausia rūpinantis dabartiniam jos dir. dipl. ekon. J. Varanavičiui, vicedir. J. Kukanauzai ir kun. J. Kuzmickiui. Baigus pirmuosius mokslo metus, mokykla persikėlė į Soestą (Westfaliją). Čia buvo pertvarkytas mokslo planas, sudarant tris skyrius: dvi metų prekybos mokyklą (įstojamasis amžius — 18 m., mokslo cenzas — pradž. mokykla), žemesniąją trimetę prekybos mokyklą (įstojamasis amžius — iki 18 m., mokslo cenzas — pradž. mokyklos bent 5 skyriai) ir ketverių metų aukštesniąją prekybos mokyklą (baigusiems keturias gimnazijos klases).

UNRRA centras šią mokyklą pripažino kaip profesinę aukštesniąją švietimo įstaigą visiems britų zonos lietuviams, ir mokinių skaičius, kuris mokyklai kuriantis buvo vos virš 30, pakilo net iki 150. Tačiau netrukus mokyklą palietė vėl naujas persikėlimas: buvo įsikurta Greveno (prie Muensterio) stovykloje, kurioje darbas pradėtas liepos 28 d.

Siuo metu mokyklą lanko 114 mokinių. Mokytojų Lietuvoje ar užsienyje aukštąjį mokslą baigę specialistai. Trūkstant vadovėlių patys mokytojai spausdina dėstomų

jų dalykų kursus. Rotatoriumi atspausdinta kun. J. Kuzmickio „Lietuvių literatūra“, dipl. ekon. J. Varanavičiaus „Buhalterija“, Dr. J. Grigo „Prekių mokslas“, E. Cerniausko „Vokiečių kalbos skaitymai“, J. Kukanauzos „Prekybinis skaičiavimas“ ir „Prekybos įmonių mokslas“, dipl. agr. J. Lūžos „Politinė ekonomija“, VDU vyr. asist. V. Litterskio „Ūkio geografijs“, A. Verselio „Geometrija“, be to, spaustuvėje atspausdinta J. Kukanauzos „Anglų kalbos gramatika lietuviams“.

Be grynai švietimo darbo, mokyklos mokytojai leidžia rotatorinį dienraštį „Tremtinio Balsą“ ir spaustuvėje spausdinamą literatūros žurnalą „Žibintas“, kuris nuo sekančio numerio persitvarko į jaunimui skirtą žurnalą. Aukšt. prekybos mokykla visose savo buvimų vietose aktyviai ieškėsi kultūriname gyvenime, nemažesnį veiklumą dėka darbėjų mokytojų ir mokinių ji rodo ir Grevene.

APIE EMIGRACIJOS GALIMYBES

UNRRA vyr. būstinė Vokietijoje paskelbė naują biuletinį, kuriame rašoma apie DP emigracijos į užjūrio kraštus galimybes. Pagal šį biuletinį tos galimybės yra labai mažos, ir DP turi labai mažą (gali net visiškai neturi) pagrindo optimizmui dėl emigracijos į JAV tarp 1946 m. rugpjūčio ir 1947 m. liepos mėn. Kad emigracijos šancai yra tikrai maži, rodo ir šie pavyzdžiai: lietuviams išduotinių leidimų skaičius yra apie 175, tuo tarpu neišspręstų formulių skaičius yra beveik 8 kartus didesnis (1.273); lietuviams suteiktųjų leidimų skaičius yra arti 110, neišspręstų pareiškimų — 574; estams skiriama kvota — 105, o prašymų — 512; lenkams numatyta 2.910 vietų, tuo tarpu pareiškimų yra 11.118. Taigi, sakoma UNRRA biuletenyje, šis faktinė informacija turėtų padėti visiems amerikiečių zonos DP planuoti savo ateitį daugiau realistiniu pagrindu, negu tikėtis emigruoti dabartinėmis sąlygomis į JAV.

APŽVALGA

Lithuanian Newspaper. Permitted by UNRRA Team 513. Išėina 3 kartus per savaitę: antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais. Leidžia ir redaguoja Redakcinė Kollegija. Ats. red. Alb. Valentinas. - Prenumerata 1 mėn. - RM 6.-; atskiras numeris 50 pf. Redakcija: Nürtingen (Württ.), Katharinenstr. 31/1. Administracija: Kirchheim-Teck, Krehenstr. 18. - Eln. s-ta: Apžvalga Giro-Konto Nr. 2255 in Sparkasse Kirchheim-Teck (14a). Spaudžia: A. Gottliebs & J. Oßwalds Buchdr., Kirchheim-Teck.

JAU ATSIRANDA IR V 4

Reuteris skelbia, kad sovietai savo okupacinėje zonoje Vokietijoje rado naują raketos tipą V 4 ir kitų, dar neišbandytų ginklų. Teigiama, kad sovietai, tvarkydami vienos didžiausios karo pramonės įmonės griuvėsius, rado visiškai sveikus požeminius įrengimus. Ten pat rastas pusiau pagamintas naujo tipo ginklas. Reikšmingiausių radinių aptikta „Heinkel-Arado“ imonėje prie Rostocko ir buv. Junkerso įmonėse. Bandymus esą vykdavo vokiečių specialistai, kontroliuojami sovietinių inžinierių ir karininkų. (AZ)